

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-512-9-34>

**APPROACHES TO TEACHING LECTURE MATERIAL
ON MEDICAL BIOLOGY**

**ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ
З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ**

Kravchuk M. H.

*Candidate of Medical Sciences, Docent,
Docent of the Department of Biology,
Bogomolets National Medical
University
Kyiv, Ukraine*

Кравчук М. Г.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри біології
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Romanenko O. V.

*Doctor of Biological Sciences,
Professor,
Head of the Department of Biology
Bogomolets National Medical
University
Kyiv, Ukraine*

Романенко О. В.

*доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри біології
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Відповідаючи на вимоги часу, особливої актуальності набуває підготовка майбутніх фахівців для галузі охорони здоров'я, націлених на поповнення багажу знань упродовж усієї професійної діяльності у подальшому. На це орієнтують сучасні принципи навчання, що відображені у тому числі в саме тих Освітньо-професійних програмах підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальностями, відповідно, 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія», 225 «Медична психологія», а також підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», згідно до яких отримують знання і набувають практичних навичок студенти в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця [1–5]. При цьому у перші роки їхнього навчання увага акцентується на складових фундаментальної підготовки, що розпочинається з оволодіння навчальним матеріалом з дисципліни «Медична біологія».

Традиційними формами навчання медичній біології в закладі вищої освіти є лекції, практичні заняття і самостійна робота студентів. Важлива дидактична мета лекції полягає у забезпеченні студентів структурованою основною для подальшого засвоєння матеріалу

з дисципліни за відповідною тематикою. Інформаційна та методологічна функції лекції дозволяють у найбільш концентрованій формі подати відомості з предмету вивчення і акцентують увагу студента на науковому підході до засвоєння навчального матеріалу. Для лекції притаманна й координуюча роль в контексті визначення змістового наповнення інших видів навчальних занять з медичної біології.

Виходячи з дидактичної мети, в закладах вищої освіти науково-педагогічними працівниками впроваджуються такі види лекцій, як наприклад: вступна лекція, настановча лекція, тематична лекція, оглядова лекція, завершальна лекція тощо; за способом донесення до студентської аудиторії навчального матеріалу виділяють окремі види лекцій, зокрема: інформаційну лекцію, лекцію-візуалізацію, бінарну лекцію, лекцію-дискусію, проблемну лекцію, лекцію-консиліум, лекцію-консультацію тощо [6]. Так, при плануванні організації навчального процесу з дисципліни «Медична біологія» викладачі частіше зосереджують увагу на інформаційній лекції. У той же час лекція-консультація може бути корисною за її проведення з метою підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» до складання Єдиних державних кваліфікаційних іспитів «Крок-1» за спеціальностями, відповідно, 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія», 225 «Медична психологія». Такі іспити проводяться з використанням тестових завдань ситуативного характеру визначеного формату.

Викладання лекційного матеріалу з медичної біології студентам може відбуватися як у традиційному (очному) форматі у належним чином обладнаній аудиторії, так і дистанційно з використанням відповідних електронних ресурсів. Теоретичні, методологічні й практичні аспекти проведення лекцій в онлайн-форматі та особливості висвітлення при цьому навчального матеріалу обговорюються в наукових працях вчених і педагогів [7; 8; 9], результати чого вказують на потребу як у підтриманні викладачем позитивного психоемоційного фону за такого формату проведення навчального заняття, так і у поданні лектором навчального матеріалу живою, зрозумілою студентам мовою, завдяки чому останній краще сприймається та засвоюється здобувачами вищої освіти.

Вимоги до сучасного рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни «Медична біологія» обумовлюють необхідність впровадження в навчальний процес урізноманітнених форм лекцій і методів подачі навчального матеріалу. Одним з прикладів може бути, зокрема, інтерактивна лекція, що носить як інформативний, так і проблемно-пошуковий характер, передбачає за її проведення творчу роботу викладача і активну навчально-пізнавальну діяльність студентів. Для

сприяння останньому в лекції можна виокремити конкретні змістові елементи, у проміжках між викладанням яких запропонувати студентам виконання певних пов'язаних з її темою завдань. Наприклад, на лекції, в якій висвітлюються проблеми медичної генетики таким завданням міг би послуговувати аналіз відповідної за змістом ситуаційної задачі, а на лекції, в якій розглядаються питання з медичної паразитології – порівняльний аналіз, притаманних двом збудникам інвазійних хвороб індивідуальних життєвих циклів з визначенням відмінностей у останніх. Дієвість такого підходу підкріплюється тим, що студенти закладу вищої медичної освіти зі структурою подібних завдань і принципами їх виконання обізнані, адже вони викладені у підготовлених колективом авторів кафедри біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця посібниках з практичних занять з медичної біології [10; 11], які були рекомендовані до використання в організації навчального процесу зі згаданої вище дисципліни і якими студенти названого закладу вищої освіти мають можливість користуватися у повсякденній навчальній діяльності.

Таким чином, сучасні форми проведення лекцій мають слугувати активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, сприяти їхній зацікавленості в отриманні нових фундаментальних знань з навчальної дисципліни, якою вони оволодівають. При цьому, подаючи навчальний матеріал з медичної біології, зокрема в частині біологічних основ життєдіяльності людини та її взаємовідносин з представниками тваринного світу, доречним є наголос викладача на біоетичних аспектах досліджень з проблем, що підлягають висвітленню [12].

Література:

1. Освітньо-професійна програма «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: «Магістр медицини. Лікар». Київ : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, 2024. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1EUmmEnlhGuUEm7kclg0qIQ0PrQg951dG>
2. Освітньо-професійна програма «Педіатрія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 228 «Педіатрія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: «Магістр. Лікар». Київ : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, 2024. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1lsiKLPmowVyF9F8dPGjAxmATAQ2dulA>
3. Освітньо-професійна програма «Стоматологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 221

«Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: «Магістр стоматології», професійна кваліфікація: «Лікар-стоматолог». Київ : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, 2024. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1r0HoQbровdPbin7lcYj199Ybe_aaq6GH

4. Освітньо-професійна програма «Медична психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 225 «Медична психологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: «Магістр медичної психології. Лікар-психолог». Київ : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, 2024. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1dCa7PnNIEKbPD87yBtmcDla39cq1CyB>

5. Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація – 227.01 «Фізичний терапевт», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: «Бакалавр фізичної терапії». Київ : Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, 2024. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/16OUJybNDvppTKpeU7oiZ0oHOy7IzqyPr>

6. Максименко С. Д., Філоненко М. М. Педагогіка вищої медичної освіти текст : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. 288 с.

7. Gegenfurtner A., Schwab N., Ebner C. «There's no need to drive from A to B»: Exploring the lived experience of students and lecturers with digital learning in higher education. *Bavarian Journal Applied Sciences*. 2018. No. 4. P. 310–322.

8. Mishra L., Gupta T., Shree A. Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*. 2020. Vol. 1. 100012

9. Єгорова О.В. Особливості читання лекцій онлайн. *Освітня аналітика України*. 2021. № 2 (13). С. 72-81.

10. Романенко О. В., Кравчук М. Г., Грінкевич В. М., Власова-Шаніна Н. Б., Костилюв О. В. Медична біологія : посібник з практичних занять. За редакцією О.В. Романенка. Київ : Здоров'я, 2005. 372 с.

11. Романенко О. В., Кравчук М. Г., Грінкевич В. М., Костилюв О. В. Медична біологія : посібник з практичних занять / за ред. О.В. Романенка. 2-ге вид. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 472 с.

12. Романенко О. В., Груша М. М. Біоетичні аспекти методології гідробіологічних досліджень. *Екологічні науки: науково-практичний журнал*. 2021. Випуск 6 (39). С. 91–95.